

1. Стешенко В. М. Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір : навч. посібник. 2-е вид., змін. Харків : Право, 2019. 392 с.
2. Конституція України від 28.06.1996. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
3. Конвенція про права дитини від 20.11.1989. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

Сергій ХВОСТОВЦЕВ

ад'юнкт кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЮВЕНАЛЬНОЇ МЕДІАЦІЇ В ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ ЯК ЗАХОДУ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОВТОРНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ДІТЬМИ

Захист прав дітей завжди був пріоритетним завданням нашої держави. Проте у воєнний час механізми охорони прав та інтересів неповнолітніх потребують ще більших зусиль із боку державних та недержавних органів. Правовий захист має бути всебічним та всеосяжним і не повинен обмежуватися якимось обраними сферами життя дитини. Наприклад, дитина, яка вчинила правопорушення, потребує набагато більше ресурсів від суспільства, адже держава та правові інститути повинні забезпечити та застосувати заходи, що допоможуть уникнути повторного вчинення такого правопорушення.

Фахівці та експерти зазначають, що діти у конфлікті із законом, тобто які вчинили кримінальні або адміністративні правопорушення, відповідно до чинного законодавства та міжнародних зобов'язань України, зокрема Конвенції ООН про права дитини, потребують належного поводження з боку держави, з урахуванням вікових, фізичних та психологічних особливостей, а також умов, в яких вони перебувають. Не менш важливим є забезпечення захисту прав дітей у контакті з законом – дітей – потерпілих від правопорушень та недбалого ставлення з боку дорослих, а також дітей-свідків злочинних діянь [1].

Вважаємо, що цього можна досягнути лише тоді, коли неповнолітній буде мати власне внутрішнє переконання у необхідності правомірної поведінки. Одним із напрямів у вирішенні зазначеної проблематики є впровадження та функціонування інституту медіації для запобігання вчиненню адміністративних та кримінальних правопорушень дітьми.

Так, в Україні 15 грудня 2021 р. набрав чинності Закон України «Про медіацію» від 16.11.2021, що визначає правові засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору), принципи медіації, статус медіатора, вимоги до його підготовки та інші питання, пов'язані з цією процедурою.

Згідно зі ст. 3 цього закону його дія поширюється на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим) [2].

У Законі України «Про медіацію» зазначено: якщо стороною медіації є неповнолітня особа, вона приймає рішення з дотриманням вимог законодавства та з урахуванням обсягу її дієздатності.

Із цього можна дійти висновку, що в договорі про проведення медіації, у разі вчинення адміністративного правопорушення, безпосередньо може брати участь дитина віком від 16 до 18 років, тобто там, де законодавством передбачено її відповідальність. Адже згідно зі ст. 12. Кодексу України про адміністративні правопорушення адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку.

Позитивними рисами медіації як заходу попередження повторних адміністративних правопорушень дітьми є такі:

- урегулювання конфліктної ситуації у дружній або нейтральній обстановці;
- наявність третьої (нейтральної) сторони (медіатора), яка не виносить жодних рішень, а лише за допомогою певних медіаційних технологій створює для конфліктуючих сторін умови для задоволення їхніх інтересів та пошуку порозуміння;
- створення умов для безперешкодного вільного висловлювання усіх учасників конфліктної ситуації;
- добровільний характер участі;
- зменшення часу, що витрачається на врегулювання конфліктної ситуації та, як наслідок, фінансових витрат;
- забезпечення значного морального задоволення учасників програми медіації (конфліктуючих сторін): потерпілого та правопорушника;
- уникнення повторності вчинення правопорушення [3].

Вважаємо, що метод медіації буде актуальним під час врегулювання конфлікту при вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення: «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу».

Адже проблемою є те, що при вчиненні булінгу, коли в тому самому класі

чи закладі освіти одна дитина є кривдником, а інша – потерпілою особою, навіть після притягнення кривдника чи його батьків до адміністративної відповідальності негативні відносини, як правило, зберігаються. Це, у свою чергу, супроводжується психологічним дискомфортом і стресом для дитини, яка була потерпілою особою, а в деяких випадках і для кривдника. Як правило, діти, які стали жертвою булінгу, переходять навчатися до інших закладів середньої освіти через постійний психологічний тиск та стрес.

Водночас позитивним аспектом вирішення конфлікту шляхом медіації в таких випадках є, з одного боку, відшкодування шкоди, заподіяної кривдником, а з іншого – мотивування особи, яка вчинила правопорушення, за власним бажанням піти на перемовини з потерпілою особою особисто, поза межами кабінету поліцейських чи залу судового засідання, при посередництві медіатора, усвідомити наслідки своїх негативних дій, спільно виробити взаємоприйнятні засоби залагодження конфлікту, встановити причини і умови, що спровокували конкретний випадок булінгу.

Сьогодні науковці обговорюють питання про впровадження медіації в діяльність поліцейських ювенальної превенції як ефективного та перспективного способу вирішення конфліктів, протидії насильству та булінгу у шкільному середовищі, зокрема у формі здійснення постійної профілактики серед неповнолітніх. Вважаємо це позитивним аспектом лише за умови, що поліцейський матиме спеціальні знання у медіації, а також бути нейтральною, незалежною, неупередженою особою, яка проводить медіацію.

Таким чином, впровадження практики застосування процедури медіації, зокрема в діяльності працівників ювенальної превенції, для запобігання вчинення неповнолітніми повторних адміністративних правопорушень є актуальним та необхідним в умовах сьогодення.

1. Відновне правосуддя щодо неповнолітніх. *Громадський простір*. URL : <https://www.prostir.ua/?blogs=vidnovne-pravosuddya-schodo%20nepovnolitnih>.

2. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.

3. Безпалова О. І. Особливості впровадження практики медіації в діяльність органів поліції щодо профілактики випадків насильства у дитячому середовищі. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 2. С. 21–25. URL : <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2019/11/2-19-ua/5.pdf>.